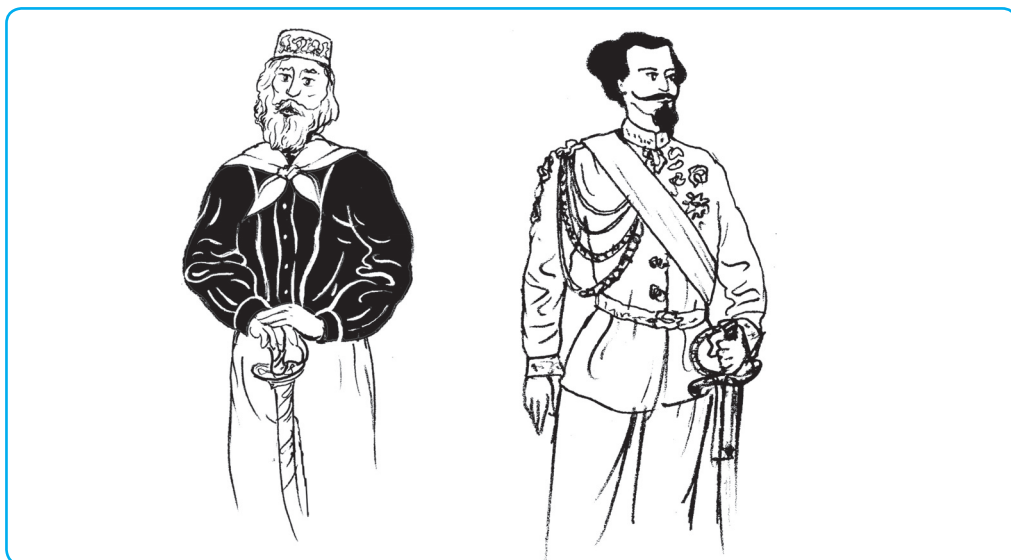

LA BREVE STORIA DELL'UNITÀ D'ITALIA

2

LEZIONE 2

L'unità d'Italia avvenne nel 1861. Prima di questa data l'Italia era divisa in stati più piccoli di cui il più forte era il Regno sabauda (chiamato anche Regno di Sardegna o Regno dei Savoia) che comprendeva la Sardegna, il Piemonte, la Lombardia, la Toscana, l'Emilia-Romagna e la Liguria. Gli ultimi quattro furono conquistati dal Regno dei Savoia in seguito alla seconda guerra d'indipendenza nel 1859. Fuori dal Regno di Sardegna rimanevano nel 1860 ancora lo Stato pontificio, il Regno delle due Sicilie, il Veneto, il Friuli e il Trentino. Perciò nel 1860 Giuseppe Garibaldi, che lottava per un'Italia unita, organizzò la spedizione dei Mille che si proponeva di occupare il sud e annettere le rimanenti parti dell'Italia al Regno sabauda. La spedizione si chiamò spedizione dei Mille, perché era formata da solo mille uomini che combattevano con Garibaldi nel Mezzogiorno da soli, cioè senza l'aiuto dell'esercito sabauda. Solamente quando il re sabauda Vittorio Emanuele II vide che l'impresa garibaldina aveva avuto successo, spedì in aiuto di Garibaldi il proprio esercito. Il 26 ottobre 1860 Giuseppe Garibaldi ed il re sabauda Vittorio Emanuele II si incontrarono a Vairano in Campania per confermare l'unità italiana.

Nel 1861 il Parlamento sabauda proclamò l'unità d'Italia. Re d'Italia fu nominato Vittorio Emanuele II. Nel 1866 ci fu la terza guerra d'indipendenza per conquistare il Veneto e il Friuli. L'Italia, che si alleò con la Prussia, dichiarò la guerra all'Austria e grazie alle vittorie prussiane, il Friuli ed il Veneto divennero italiane. Dato che rimaneva ancora indipendente lo Stato ponti-

ficio con la città di Roma, l'Italia approfittò dell'alleanza con la Prussia e l'esercito italiano conquistò Roma con la Breccia di Porta Pia il 20 settembre 1870. Da questo momento le relazioni con lo Stato della Chiesa furono interrotte. La Chiesa cercava di danneggiare gli interessi dello Stato italiano, per esempio vietando ai fedeli di andare alle elezioni.

L'Italia entrò nella prima guerra mondiale nel 1915. Il motivo della presenza italiana nella prima guerra mondiale era territoriale: lo Stato italiano voleva annesso il Trentino-Alto Adige e la città di Trieste. A guerra finita solamente il Trentino-Alto Adige fu italiano, Trieste fu annessa all'Italia nel 1920.

Dopo la lezione di storia italiana a scuola, Hana parla con la sua collega spagnola e paragona la storia ceca con quella italiana.

Hana: Tu lo sapevi che l'Italia entrò nella prima guerra mondiale solo nel 1915?

Rosa: Ma quando iniziò la guerra?

Hana: La prima guerra mondiale iniziò nel 1914 e l'Austria, di cui faceva parte anche la Boemia, vi prese parte subito.

Rosa: Veramente? La storia di ogni paese è sempre molto interessante.

Hana: Hai ragione, a me piace comparare i periodi storici. Per esempio io pensavo che l'Italia fosse da sempre una repubblica, invece oggi il professore ci ha detto che l'Italia fu un regno fino al 1946 quando si tenne il referendum e il popolo italiano dovette decidere se scegliere regno o repubblica. Alla fine decise per la repubblica.

Rosa: Il mio paese, la Spagna, fu repubblica solo negli anni '30, ma poi tornò monarchia fino ad oggi.

Hana: Il mio paese divenne indipendente dall'Austria nel 1918 e si proclamò repubblica, la Repubblica cecoslovacca.

VOCABOLI

allarme <i>m</i>	poplach	brano <i>m</i>	úryvek
alleanza <i>f</i>	aliance; spojenectví	breccia <i>f</i>	průlom
allearsi (con <i>q</i>)	spojit se (s kým)	caos <i>m</i>	chaos
alleato <i>m</i>	spojenec	capo <i>m</i>	hlava
alleato/a	spojenecký/á	Chiesa <i>f</i>	církev
angioino/a	anjouský/á	chiunque	kdokoliv
annettere <i>irr.</i>	připojit (území); anektovat	colonnello <i>m</i>	plukovník
approfitare	využít	combattere	bojovat
armistizio <i>m</i>	příměří	combattimento <i>m</i>	boj
aspirare (a)	usilovat (o)	commando <i>m</i>	velení
baffo <i>m</i>	knír; vous	comparare	srovnávat
bancarella <i>f</i>	prodejní stánek	comportamento <i>m</i>	chování
bizantino/a	byzantský/á	comprendere <i>irr.</i>	obsahovat; rozumět
bombardamento <i>m</i>	bombardování	confirmare	potvrdit
bombardare	bombardovat	contemporaneo/a	současný/á

coprifuoco m
danneggiare
deserto/a
dirigersi irr.
discorso m
disperazione f
dispersersi irr.
dividere irr.
domanda f
ducato m
duro/a
esercito m
falò m
fedele m/f
forza f
 per ~
frazione f
fumetto m
grazie (a)
imbrogliane m
impero m
 ~ austro-ungarico
impresa f
incominciare (a)
indipendente m, f
indipendenza f
infinito m
influire, influisco (su)
insorgere irr.
intensificare
interrompere irr.
invadere irr.
invasione f
invasore m
istante m
latino/a
liberare
longobardo/a
luna f
marinaio m
mente f
Meridione m
mettersi irr. (a fare qc)
montatura f
monte m
nazista m/f
nemico m
normanno/a
numerale m
 ~ cardinale
 ~ ordinale
nuocere irr.
occupare
operare

zákaz vycházení
 poškodit
 prázdný/á
 zamířit
 rozhovor; řeč
 zoufalství
 rozptýlit se
 rozdělit
 otázka
 vévodství
 tvrdý/á
 vojsko
 oheň; táborák
 věřící
 síla
 nutné
 zlomek
 komiks
 díky (čemu)
 podvodník
 říše
 Rakousko-Uhersko
 výprava; podnik
 začít (něco dělat)
 nezávislý/á
 nezávislost
 infinitiv
 ovlivnit (co)
 povstat (proti)
 stupňovat
 přerušit
 přepadnout
 invaze
 okupant
 chvíle
 latinský/á
 osvobodit
 longobardský/á
 měsíc, luna
 námořník
 pamět; mysl
 jih (Itálie)
 začít (něco dělat)
 obroučky (u brýlí)
 hora
 nacista/nacistka
 nepřítel
 normanský/á
 číslovka
 základní ~
 řadová ~
 škodit
 okupovat
 působit; operovat

ordine m
 dare ~i
paragonare
parte f
 fare ~ (di)
 prendere ~ (a)
partecipazione f
partigiano m
pezzo m
piega f
 gonna f a ~e
popolazione f
popolo m
posare
preposizione f
presenza f
proclamare
prodigio m
 bambino/a ~
proporsi irr. (di fare qc)
re m
referendum m
regina f
repubblicano m
reputare
sabaudo/a
saraceno/a
Sardegna f
scappare
scontro m
scoppiare
scuotere irr.
 ~ il capo
senatore m
sinfonia f
soldato m
spedire, spedisco
spedizione f
spogliarsi
stato m d'assedio
stupirsi; mi stupisco
superficie f
tacere irr.
tenere irr.
tenere irr. (a q, qc)
tenersi irr.
Toscana f
tradurre irr.
truppa f
unità f
Veneto m
verbo m
vietare
vittima f

příkaz; rozkaz
 rozkazovat
 srovnat
 část
 zúčastnit se (čeho)
 zúčastnit se (čeho)
 účast
 partyzán
 kus
 záhyb
 skládaná sukně
 obyvatelstvo
 lid
 položit
 předložka
 přítomnost; účast
 vyhlásit
 zázrak
 zázračné dítě
 předsevztí si (co dělat)
 král
 referendum
 královna
 republikán
 považovat
 savojský/á
 saracénský/á
 Sardinie
 utéci
 střetnutí
 vybuchnout
 trást
 potřást hlavou
 senátor
 symfonie
 voják
 vyslat, poslat
 expedice
 svléknout se
 stanné právo
 divit se
 plocha; rozloha
 mlčet
 mít; konat se
 záležet (na kom, čem)
 konat se
 Toskánsko
 přeložit
 oddíl (vojska)
 sjednocení; jednota
 Benátsko
 sloveso
 zakázat
 oběť

GRAMMATICA

1. Minulý čas dokončený – Passato remoto

L'unità d'Italia avvenne nel...

Sjednocení Itálie se uskutečnilo/proběhlo v roce...

Passato remoto je jednoduchý **minulý čas**, o němž jsme se v poslední lekci prvního dílu učebnice pouze zmiňovaly.

Vyjadřuje děj, který se odehrál v minulosti, byl ukončen a k přítomnosti nemá žádný vztah (např. líčení nějaké historické události). Užívá se převážně ve vyprávění a při popisu v literárních textech. Vy se s ním nejspíše často setkáte při čtení novin a při poslechu italských oper.

Ze současného mluveného jazyka **passato remoto** mizí – je nahrazováno **passatem prossimem**. Avšak v některých regionech střední a jižní Itálie ho uslyšíte i dnes.

Passato remoto tvoří většina pravidelných sloves přidáním následujících **koncovek** ke **kmeni** slovesa:

I. třída		II. třída		III. třída	
-ai	-ammo	-ei (-etti)	-emmo	-ii	-immo
-asti	-aste	-esti	-este	-isti	-iste
-ò	-arono	-é (-ette)	-erono (ettero)	-ì	-irono

parlare

parlai   parlammo
parlasti   parlaste
parlò   parlarono

credere

credei/credetti   credemmo
credesti   credeste
credé/credette   crederono/credettero

dormire

dormii   dormimmo
dormisti   dormiste
dormì   dormirono

finire

finii   finimmo
finisti   finiste
finì   finirono

Tímto způsobem tvoří **passato remoto** i některá **nepravidelná slovesa**:

andare: andai, andasti, andò, andammo, andaste, andarono

dovere: dovei/dovetti, dovesti, dovette/dové, dovemmo, doveste, doverono/dovettero

Pozor!

Kromě sloves *essere*, *stare* a *dare* tvoří všechna slovesa **2. os. sg.** a **1. a 2. os. pl.** *passata remota* **pravidelně**.

Většina **nepravidelných sloves** však tvoří **nepravidelným způsobem** i *passata remota*:

avere		essere	
ebbi	avemmo	fui	fummo
avesti	aveste	fosti	foste
ebbe	ebbero	fu	furono

conoscere: conobbi, conoscesti, conobbe, conoscemmo, conosceste, conobbero

dare: diedi/detti, desti, diede/dette, demmo, deste, diedero/dettero

fare: feci, facesti, fece, facemmo, faceste, fecero

leggere: lessi, leggesti, lesse, leggemmo, leggeste, lessero

mettere: misi, mettesti, mise, mettemmo, metteste, misero

stare: stetti, stesti, stette, stemmo, steste, stettero

Nepravidelné tvary *passata remota* najdete v tabulkách na konci učebnice.

2. Předminulý čas dokončený – Trapassato remoto

Trapassato remoto se užívá pro vyjádření děje, který se odehrál **před** jiným dějem minulým, vyjádřeným **passatem remotem**.

Tvoří se stejným způsobem jako všechny složené časy, to znamená, že k tvarům pomocného slovesa **avere** nebo **essere** v **passatu remotu** připojíme **příčestí minulé** příslušného **významového slovesa**.

Tento čas se používá zcela výjimečně, pouze v literárním jazyce nebo v některých regionech jižní Itálie.

parlare:	ebbi parlato
prendere:	avesti preso
andare:	fu andato
finire:	avemmo finito
avere:	aveste avuto
essere:	furono stati

3. Číslovky II – Numerali II

Číslovky řadové – Numerali ordinali

Jak jste se naučili již v I. díle učebnice, **řadové číslovky** se v italštině chovají jako **přídavná jména** (většinou stojí před podstatným jménem a shodují se s ním v rodě a čísle), je před nimi člen a bývají opatřena **malým kroužkem** (°).

Pozor!

Na rozdíl od češtiny v italštině za řadovou číslovkou **nikdy nepíšeme tečku!**

i primi esami, le prime studentesse	la sesta strada a destra
la seconda lingua	il settimo esercizio
il terzo libro	l'ottavo piano
la quarta ragazza	la nona sinfonia
il quinto treno	la decima casa

Od čísla 11 výše se řadové číslovky tvoří od tvarů číslovek základních přidáním koncovek **-esimo/-esima**.

11° undicesimo	21° ventunesimo	40° quarantesimo
12° dodicesimo	22° ventiduesimo	50° cinquantesimo
13° tredicesimo	23° ventitreesimo	60° sessantesimo
14° quattordicesimo	24° ventiquattresimo	70° settantesimo
15° quindicesimo	25° venticinquesimo	80° ottantesimo
16° sedicesimo	26° ventiseiesimo	90° novantesimo
17° diciassettesimo	27° ventisettesimo	100° centesimo
18° diciottesimo	28° ventottesimo	101° centunesimo
19° diciannovesimo	29° ventinovesimo	300° trecentesimo
20° ventesimo	30° trentesimo	1.000° millesimo
		1.000.000° milionesimo

Řadové číslovky bývají často značeny **římskými číslicemi**:

il X secolo (il decimo secolo) avanti Cristo   desáté století před Kristem

U jmen **panovníků, papeže** atp. stojí řadová číslovka až **za jménem osoby/osobnosti** a obvykle se píše římskou číslicí:

Carlo IV (Carlo quarto)   Karel IV.
Giovanni Paolo II (Giovanni Paolo secondo)   Jan Pavel II.

Číslovky základní a číslovky řadové

Pokud klademe **základní číslovku** až **za podstatné jméno**, může nabýt **významu číslovky řadové**, zvláště pak při udávání hodin a dat.

Leggete a pagina **dieci**.

Sono le (ore) **otto**.

E' nato nel (anno) 1956.

Torneremo il (giorno) **13** marzo.

Čtěte na **desáté** stránce.

Je osm hodin/**osmá** hodina.

Narodil se v roce 1956/v **padesátém šestém**.

Vrátíme se **třináctého** března.

Pozor!

Výjimkou je první den v měsíci, který je značen číslovkou řadovou:

il 1° (primo) maggio – 1. květen

Základní číslovky mohou nahradit číslovky řadové při označení 13. až 20. století.

il Duecento (anni 1201–1300)	(il secolo XIII)	13. století
il Trecento (anni 1301–1400)	(il secolo XIV)	14. století
il Quattrocento (anni 1401–1500)	(il secolo XV)	15. století
il Cinquecento (anni 1501–1600)	(il secolo XVI)	16. století
il Seicento (anni 1601–1700)	(il secolo XVII)	17. století
il Settecento (anni 1701–1800)	(il secolo XVIII)	18. století
l'Ottocento (anni 1801–1900)	(il secolo XIX)	19. století
il Novecento (anni 1901–2000)	(il secolo XX)	20. století

V **určitých spojeních** mohou nabýt **základní číslovky** i všeobecný, **neurčitý význam**:

Me lo ha detto in due parole. (in poche parole) Řekl/a mi to několika málo slovy.

Me lo ha detto cento/mille volte. (molte volte) Řekl/a mi to stokrát/tisíckrát (mnohokrát).

Základní číslovky mohou mít i **zpodstatnělou formu**:

E' una signora sui sessanta. Je to paní kolem šedesátky.

Porto il trentasette. Mám třicet sedmičku.

La spedizione dei Mille. Výprava tisíce dobrovolníků/výprava tisíce.

Také **čísllovky hromadné**, které vyjadřují **přibližný počet**, mají charakter **podstatného jména**. Většinou jsou tvořeny ze **základní číslovky a přípony -ina** a jsou rodu ženského:

una decina asi deset, desítka

una ventina asi dvacet, dvacítko

una settantina asi sedmdesát, sedmdesátka

Pozor!

Od číslovky 100 (cento) a 1.000 (mille) se tvoří obdobné číslovky nepravidelně. V jednotném čísle pak mají rod mužský, v množném čísle rod ženský.

un centinaio – le centinaia   asi sto – stovky

un migliaio – le migliaia   asi tisíc – tisíce

Pozor!

Ačkoliv v itaštině před základní číslovkou člen většinou není, jsou případy, kdy se objevuje jak člen určitý, tak neurčitý.

I **due** stati si allearono con la Prussia...   **Tyto dva** státy se spojily s Pruskem. (Používáme člen, protože chceme zdůraznit to, co jsme již řekli – **ty dva** státy, žádné jiné.)

Ha **un trecento** libri italiani.   Má **asi** tři sta italských knih. (neurčitý počet)

Zlomky – Frazioni

Zlomky se tvoří následujícím způsobem: v čitateli je **číslovka základní**, ve jmenovateli pak **číslovka řadová**. Pokud je v čitateli jednička, je číslovka ve jmenovateli v jednotném čísle.

$$\frac{\text{Číslovka základní}}{\text{Číslovka řadová}} \quad \frac{1}{10} \quad \frac{\text{un}}{\text{decimo}}$$

Je-li v čitateli číslo vyšší než jedna, má řadová číslovka ve jmenovateli tvar množného čísla.

$$\frac{\text{Číslovka základní}}{\text{Číslovka řadová}} \quad \frac{3}{4} \quad \frac{\text{tre}}{\text{quarti}}$$

Počítaný předmět je připojován **předložkou di**.

Ti aspetto da **un quarto d'ora**.   Čekám tě už **čtvrt** hodiny.

Due terzi degli abitanti sono contenti.   **Dvě třetiny** obyvatel je spokojeno/jsou spokojeny.

Pozor!

Výjimku tvoří zlomek jedna polovina (una metà), který obvykle plní funkci podstatného jména, a také výraz „mezzo“ (půl, půlka), který se chová jako:

- Přídavné jméno a shoduje se s podstatným jménem, pokud označuje polovinu celku: *mezzo litro, mezza pera*.